

Яскравим шопеністом є доцент музичного факультету в Університеті мистецтв префектури Аїті Тошіюкі Такеучі, найперший сольний концерт якого був спонсорований Японським товариством Шопена й відзначений другим місцем 23-го Шопенівського конкурсу в Азії. Чимало творів польського митця презентує у програмах і викладач цього ж закладу Такахіра Акіба.

Наведені імена японських шопеністів є лише невеликим відсотком з потужної когорти численних яскравих викладачів вищих музичних закладів освіти в цій країні, які прищеплюють любов до музики польського поета фортепіано своїм численним учням.

*А. Акованцева*

### **ФОРТЕПІАННІ ОПУСИ Л. БЕТХОВЕНА В РЕПЕРТУАРІ ВИДАТНИХ ПІАНІСТІВ XX СТОЛІТТЯ**

*А. Akovantseva*

### **BEETHOVEN'S PIANO WORKS IN THE REPERTOIRE OF OUTSTANDING PIANISTS OF THE XX CENTURY**

Фортепіанна музика Л. Бетховена отримала значне визнання в піаністичному середовищі та неодноразово ставала окрасою репертуару видатних музикантів минулого та сучасності. Можливо така актуальність опусів німецького майстра обумовлена їх образно-змістовним наповненням. Адже енергійний, вольовий, сповнений піднесеності та навіть драматизму характер бетховенівської музики виявляється в певному сенсі співзвучний доволі стрімкому, неспокійному ритму життя. Також можемо припустити, що як виконавців, так і слухачів зачаровує уміння композитора передати багатогранність людських емоцій, котрі знаходить відгук у серцях представників різних поколінь.

3-поміж відомих піаністів XX ст., які найбільш активно зверталися у своїй виконавській діяльності до музики Л. Бетховена, варто відзначити Вільгельма Кемпфа, Альфреда Бренделя та Клаудіо Аррау. У цьому контексті доволі цікавим постає питання щодо того, які фортепіанні твори Л. Бетховена найчастіше обиралися означеними музикантами для виконавського осмислення? Щоб знайти відповідь на нього, доцільним є надати стислі творчі портрети виконавців та проаналізувати їх репертуар.

Видатний німецький піаніст XX ст. Вільгельм Кемпф відомий дивовижно тривалою сольною виконавською кар'єрою. Після дебюту в Берлінській академії співу в 1917 р., музикант неодноразово гастролював різними країнами Європи а також відвідав США, Південну Америку та Японію. Останній сольний концерт піаніста відбувся в 1981 р. в Парижі. Окрім виконавської діяльності музикант певний час викладав у Штутгартській музичній академії та вів літні класи у Мармурському палаці в Потсдамі. В. Кемпф надавав перевагу виконанню творів композиторів епох Класицизму та Романтизму, зокрема В. Моцарта Р. Шумана, Й. Брамса, Ф. Ліста, Ф. Шопена. Проте найбільш яскраво в його творчому доробку представлені опуси Ф. Шуберта та Л. Бетховена.

В. Кемпф записав майже всі фортепіанні твори Л. Бетховена: 32 сонати для фортепіано, фортепіанні концерти № 1–5 (записані кілька разів, зокрема з Берлінським філармонічним оркестром), Діабеллі-варіації Op. 120, Багателі Op. 126 та ін. мініатюри. Також він записав Фантазію для фортепіано, хору та оркестру,

Ор. 80. З-поміж усього означеного різноманіття бетховенівської музики варто відзначити окремі фортепіанні сонати, до яких В. Кемпф неодноразово звертався протягом виконавської кар'єри. До них належать: № 8 Ор. 13, № 14 Ор. 27 No. 2, № 21 Ор. 53, № 23 Ор. 57, № 26 Ор. 81a, № 29 Ор. 106, та пізні сонати № 30–32 (Ор. 109–111). Окрім цього, В. Кемпф відомий і як автор двох книг: автобіографічної “*Unter dem Zimbelstern: Das Werden eines Musikers*” («Цимбельштерн: становлення музиканта») та “*Was ich hörte, was ich sah*” («Що я чув, що я бачив»), у якій він ділиться своїми поглядами на музичне мистецтво та розповідає про зустрічі з видатними музикантами.

Наступний знаний піаніст ХХ ст., відомий своїми виконавськими прочитаннями бетховенівської музики, — Клаудіо Аррау. Як сольний виконавець К. Аррау дебютував у п'ятирічному віці, а в сім років вже навчався в Штернській консерваторії під керівництвом Мартіна Крауса. Із 1930-х рр. музикант розпочав виконавську кар'єру, концертуючи в різних країнах Європи та Америки. В репертуарі інтерпретатора присутні твори таких композиторів, як Й. С. Бах, Ф. Шопен, Й. Брамс, Ф. Ліст, Р. Шуман, К. Дебюссі. Проте значну частину своїх творчих зусиль піаніст сконцентрував на виконанні музики Л. Бетховена. Він здійснив запис усіх фортепіанних сонат, концертів для фортепіано з оркестром й деяких варіаційних циклів («32 варіації на оригінальну тему» до мінор, WoO 80, «6 варіацій на тему оригінальної пісні» *F-dur*, ор. 34, «15 варіацій з фугою» *Es-dur*, Ор. 35 («Героїчні варіації»)). Також виконавець звертався й до камерно-інструментальних творів німецького композитора.

Інший визначний інтерпретатор музики Л. Бетховена — Альфред Брендель. Він вважається першим піаністом, який здійснив запис усіх фортепіанних творів німецького митця. Також музикант відомий виконавськими прочитаннями опусів Й. Гайдна, В. Моцарта, Р. Шумана, Й. Брамса, Ф. Ліста та Ф. Шуберта. Загалом варто зауважити, що цей виконавець має найширшу дискографію з-поміж усіх вищезазначених піаністів. Цікавий також факт, що А. Брендель є автором значної кількості книг, у яких висвітлюються його творчий шлях та різні питання фортепіанного виконавства.

А. Брендель дебютував у 1948 р. в Австрії, у м. Грац, а вже наступного року став призером *Concorso Busoni* у м. Больцано. З цього моменту він розпочав концертувати, й в 1960-х рр. здійснив своє перше північно-американське турне. А. Брендель також відомий тим, що активно популяризував музику Ф. Шуберта, яка на той момент не часто звучала на концертній естраді. У 2008 р. музикант припинив свою концертну діяльність та повністю зосередився на літературній роботі, в результаті якої у 2010 р. світ побачила книга «Гра в людську гру» (“*Playing the human game*”).

У своїй виконавській діяльності А. Брендель прагнув найповніше охопити фортепіанну творчість Л. Бетховена: від раннього до пізнього періодів. Найчастіше піаніст звертався до сонат та концертів. Зокрема, протягом 1980–1990-х рр. він виконав усі 32 фортепіанні сонати. Окрім того, А. Брендель записав усі концерти для фортепіано з оркестром Л. Бетховена.

Отже, аналітичний огляд репертуару видатних піаністів ХХ ст. (В. Кемпфа, К. Аррау та А. Бренделя) дозволив виявити певні твори Л. Бетховена, які найчастіше опинялися у фокусі їх виконавської уваги. До таких опусів належать фортепіанні сонати та концерти для фортепіано з оркестром, які безперечно є ключовими в доробку композитора. З погляду ступеня представленості жанрів, репертуар

кожного виконавця є доволі унікальним. У репертуарі В. Кемпфа можна виявити певні ключові сонати, до яких він неодноразово повертався протягом виконавсько-концертної діяльності. К. Аррау, окрім фортепіанної, звертався й до камерно-інструментальної музики, а А. Брендель записав усі фортепіанні твори німецького майстра.

*Ю. Касіч*

## **ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ РОМАНТИЧНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ В. ФІЛІПЕНКА У ФОРТЕПІАННІЙ П'ЄСІ «ДО ТЕБЕ»**

*Yu. Kasich*

### **REFLECTION OF V. FILIPENKO'S ROMANTIC WORLD PERCEPTION IN THE PIANO PLAY "TO YOU"**

Нині надзвичайно актуальним є питання популяризації сучасної української музики. Попри вагомі досягнення українських митців, деякі з їх творів не завжди стають предметом уваги музикознавців і, відповідно, не набувають належної оцінки, що суттєво впливає на недостатнє визнання певних композиторів у культурну спадщину та подальший розвиток національної музичної культури. Яскравим підтвердженням цьому є творчість Віталія Аркадійовича Філіпенка — видатного українського композитора, художня цінність творчого спадку якого ще недостатньо вивчена.

Творчій доробок В. Філіпенка налічує вокальні твори, музику до фільмів, українського балету на льоду, хореографічних постановок, а також твори для хору, симфонічного оркестру, фортепіано тощо. Музика композитора привертає увагу не тільки фахівців, а й широкого загалу слухачів завдяки своїй щирості, надзвичайній чутливості, безпосередності, ліричності.

Здається, що доля із самого народження спрямовувала В. Філіпенка на шлях до композиторської творчості. На формування творчої особистості митця вплинули не тільки виявлені в дитинстві надзвичайні музичні здібності, приклад батьків-музикантів, відвідування філармонії, оперного театру, а й заняття з А. Ямпольською в музичній школі при Київській консерваторії, М. Кузьмим у Київському музичному училищі ім. Р. Глієра та К. Михайловим у Київській консерваторії, після закінчення якої В. Філіпенко присвятив своє життя композиторській творчості. Блискуча рекомендація П. Майбороди для вступу до Спілки композиторів України (1968) стала для В. Філіпенка напуттям, яке надихало композитора на подальші творчі пошуки.

Композиторську спадщину майстра складають різножанрові твори, найвідомішими з яких є симфонічна поема «Батьківщина» (1981), хорові твори «Любіть Україну», «Україно, зоре моя» (1991), «Концертний вальс» (1980) для естрадно-симфонічного оркестру тощо. Сам митець відзначав як значущий опус своєї творчості кантату для хору а cappella на вірші Л. Татаренка «Чорнобильські дзвони». На думку канд. мист., засл. діяча мист. Г. Степанченко, цей твір став визначним «внеском у сучасну українську хорову культуру».

Улюбленим різновидом творчості В. Філіпенка є різнохарактерні пісні та романси (понад 200 творів), у яких автор продовжив розвивати традиції свого батька А. Філіпенка у сфері музичного інтонування віршів. Відзначені першими преміями на 15 міжнародних конкурсах (1961–1997) пісні В. Філіпенка є популярними серед